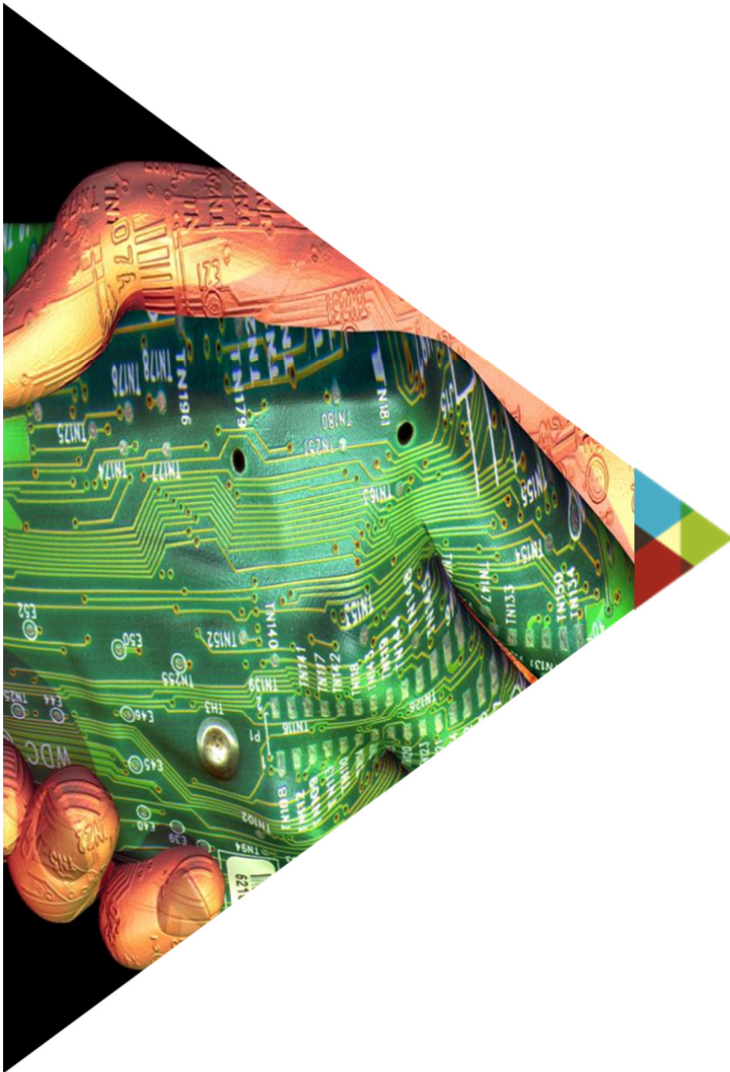

CONSULT thinking ahead

Systeemevaluatie van het wetenschapscommunicatie-landschap en de positie van Flanders Technology International vzw hierin

Bestek nr. EWI-2017-06

Management samenvatting | juni 2018

Op vraag van:

Vlaamse overheid - Departement EWI
Koning Albert II-Laan 35, bus 10
1030 Brussel

DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

Wim Van der Beken
Isabelle De Voldere
Michelle Accardo

IDEA Consult NV
Jozef II-straat 40
B – 1000 Brussel

T: +32 2 282 17 10
F: +32 2 282 17 15
info@ideaconsult.be

www.ideaconsult.be

Managementsamenvatting

Beschrijving van de achtergrond, de doelen en de aanpak van de systeemevaluatie

De systeemevaluatie van het wetenschapscommunicatielandschap en de positie van Flanders Technology International (hierna 'F.T.I.' genoemd) maakt onderdeel uit van een bredere evaluatieopdracht die ook de individuele evaluatie van F.T.I over de periode 2014-2018 inhoudt.

De systeemevaluatie vertrekt niet van een leeg blad, maar bouwt voort op volgende recente evaluaties en studies in opdracht van het Departement EWI m.b.t. het wetenschapscommunicatielandschap in Vlaanderen:

- ▶ In 2017 werd aan de individuele evaluaties van de Expertiscellen Wetenschapscommunicatie bij de associaties hoger onderwijs, RVO-Society en de Vlaamse Volkssterrenwachten, ook een systeemevaluatie gekoppeld¹, waarbij niet louter op het niveau van elke individuele Wetenschapscommunicatie-actor (hierna 'WeCom'-actor genoemd) een evaluatie werd uitgevoerd, maar ook werd geëvalueerd hoe het geheel aan WeCom-actoren als 'WeCom-systeem' fungeert. In deze eerste versie ligt de nadruk op de drie geëvalueerde actoren, maar andere Vlaamse actoren Wetenschapscommunicatie (WeCom-actoren) worden waar mogelijk en relevant ook betrokken in de evaluatie.
- ▶ In het voorjaar 2018 werden F.T.I² en de Vlaamse Olympiades³ geëvalueerd.
- ▶ Ook in het voorjaar 2018 werd een omgevings- en netwerkanalyse gemaakt van STEM-initiatieven in Vlaanderen.⁴

Het doel van voorliggend rapport is om de systeemanalyse uit de vorige studies verder te verfijnen en aan te vullen vanuit het perspectief van (de evaluatie van) F.T.I⁵. Hiervoor werd een aanpak gevolgd die bestaat uit de volgende elementen:

- ▶ In de *deskstudie* is een verdere verfijning gemaakt van de beschrijving van het Vlaamse systeem Wetenschapscommunicatie o.b.v. voorgaande studies en de individuele evaluatie van F.T.I.
- ▶ De inzichten die we afleiden uit de analyse van de beschikbare documenten en gegevens werden aangevuld en verrijkt op basis van een reeks *interviews* met vertegenwoordigers van de Vlaamse actoren Wetenschapscommunicatie. Tijdens deze interviews werden zowel vragen voorgelegd voor de punctuele evaluatie als voor de systeemevaluatie.
- ▶ Daarnaast werden ook drie *good practices* van wetenschapscommunicatieplatformen (offline en online) in het buitenland/internationaal geanalyseerd.
- ▶ Bevindingen uit bovenstaande onderzoekstappen zijn vervolgens gecombineerd in een aantal vaststellingen m.b.t. het systeem Wetenschapscommunicatie op het niveau van het beleidskader en de –doelstellingen, de WeCom-actoren en het intermediaire veld. Deze vaststellingen werden vervolgens in een aparte *workshop* verder besproken met beleidsmakers en externe experts wetenschapscommunicatie.
- ▶ In een laatste fase zijn *conclusies* en *aanbevelingen* geformuleerd op basis van de resultaten uit de voorgaande stappen.

---

¹ Dialogic en IDEA Consult (2017), "Systeemevaluatie (van de actoren) Wetenschapscommunicatie", augustus 2017

² IDEA Consult (2018), "Evaluatie van de investering van de Vlaamse Gemeenschap in Flanders Technology International vzw", mei 2018

³ Technopolis (2018), "Evaluatie van de Vlaamse (wetenschappelijke) Olympiades", april 2018

⁴ Dialogic (2018), "Omgevings- en netwerkanalyse van STEM-initiatieven in Vlaanderen", maart 2018

⁵ IDEA Consult (2018), "Evaluatie van de investering van de Vlaamse Gemeenschap in Flanders Technology International vzw", mei 2018

De evaluatie werd begeleid door een stuurgroep, samengesteld en voorgezeten door de evaluatiecel van het departement EWI.

Beschrijving van het systeem Wetenschapscommunicatie en de rol(len) van F.T.I hierin

Wanneer we spreken over het systeem 'Wetenschapscommunicatie' in Vlaanderen, kunnen we drie belangrijke 'bouwlagen' onderscheiden:

1. Het **beleidskader en de beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid m.b.t. wetenschapscommunicatie** vormen de eerste laag in het WeCom-systeem. De belangrijkste beleids- en actieplannen in dat domein zijn enerzijds de Beleidsplannen Wetenschapscommunicatie van het beleidsdomein EWI (2012-2014 en 2015-2020) en anderzijds het STEM⁶-actieplan 2012-2020, dat een gezamenlijk initiatief is van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV), het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE) en het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI). In 2015 werd bij de opmaak van het huidige Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 expliciet rekening gehouden met het in 2012 ingevoerde STEM-actieplan, zodat het versterkend zou werken aan het STEM-actieplan. Zo legt het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 een versterkte focus op STEM en stelt het o.a. voorop dat minimaal 80% van de subsidies aan de (structurele) partners van het wetenschapscommunicatiebeleid dient besteed te worden aan STEM-initiatieven. Hierdoor worden de middelen voor wetenschapscommunicatie maximaal op de STEM-doelstellingen geënt.
2. De tweede bouwlaag in het systeem vormen de **WeCom-actoren** die effectief invulling geven aan het beleid Wetenschapscommunicatie en de beleidsdoelstellingen, en hiervoor al dan niet ondersteuning krijgen vanuit de Vlaamse overheid. Hierin onderscheiden we twee groepen:
  - Voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie werkt de Vlaamse overheid allereerst samen met een aantal structurele partners Wetenschapscommunicatie, wiens kerntaak erin bestaat om aan wetenschapscommunicatie te doen⁷. Zij ontvangen hiervoor een subsidie vanwege de Vlaamse overheid (Departement EWI).

---

⁶ De afkorting 'STEM' staat voor 'Science, Technology, Engineering en Mathematics'.

⁷ i.e. Flanders Technology International vzw (F.T.I vzw); de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie van de associaties van Vlaamse universiteiten en hogescholen; Roger Van Overstraeten Society vzw (RVO-Society vzw); de Vlaamse volkssterrenwachten: Mira, Urania, Beisbroek, Astrolab Iris, Volkssterrenwacht Armand Pien en Cosmodrome; de Vlaamse wetenschappelijke Olympiades⁷ en Technologie Olympiade (STEM-Olympiade); Jeugd, Cultuur en Wetenschap vzw; Natuur en Wetenschap vzw; Scriptie vzw; Breinwijzer vzw; en de internationale Instituten voor Fysica en Chemie (Solvay Instituut).

- Andere – al dan niet door de Vlaamse overheid ondersteunde - actoren die ook bijdragen tot de beleidsdoelstellingen m.b.t. wetenschapscommunicatie, maar voor wie dit niet expliciet tot de kernopdracht behoort. Voorbeelden zijn de Strategische Onderzoekscentra zoals imec, het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB), et cetera.⁸ Maar ook actoren als musea, natuurparken, botanische tuinen of dierentuinen dragen bij aan wetenschapscommunicatie binnen hun specifieke werkveld. Verder voorziet de Vlaamse overheid ook nog in projectfinanciering voor zogenaamde STEM-academies, i.e. organisaties die zich richten op het organiseren van activiteiten rond STEM buiten de schooluren, voor kinderen en jongeren⁹. Begin 2018 telde het STEM-academienetwerk al 107 leden (inclusief de structurele partners Wetenschapscommunicatie).¹⁰
3. Tenslotte worden nog een aantal communicatie-initiatieven georganiseerd om specifiek de samenwerking tussen de verschillende actoren te bevorderen en tegelijk de gezamenlijke impact m.b.t. wetenschapscommunicatie te vergroten. Deze initiatieven vormen de derde bouwlaag in het systeem. We onderscheiden hierin twee soorten initiatieven:
- **kennisdeling en –opbouw tussen de verschillende WeCom-actoren onderling** (B-2-B): Hiervoor worden vanuit de overheid momenteel drie verschillende platformen ter beschikking gesteld: het Wetenschapsinformatienetwerk (WIN) www.wetenschapsinformatienetwerk.be¹¹, het STEM-academienetwerk www.stem-academienetwerk.be en het STEM-portaal www.stem.vlaanderen.be.
  - Vlaamse **communicatiecampagnes rond wetenschap en STEM** naar jongeren en het brede publiek toe (B-2-C): ook hier lopen er diverse initiatieven in parallel die worden ondersteund binnen het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie van de Vlaamse overheid. Voorbeelden zijn de Dag van de Wetenschap¹², Ikhebeenvraag.be¹³, Vraag voor de wetenschap¹⁴ en Amper Slim / STEMfluence¹⁵.

Binnen het systeem Wetenschapscommunicatie vervult F.T.I momenteel twee onderscheiden rollen:

- ▶ Als **één van de structurele partners in het wetenschapscommunicatiebeleid**, heeft F.T.I een eigen aanbod aan activiteiten - in eerste instantie in het science center/doe-centrum Technopolis in Mechelen, maar ook op locatie (bv. wetenschapsshows, expo's en/of uitleen van exhibits) en digitaal.
- ▶ Daarnaast heeft F.T.I ook een **coördinatie-opdracht** om de samenwerking met de andere actoren in het wetenschapscommunicatieveld te bevorderen, versterken en verder actief uit te bouwen. Momenteel krijgt deze coördinatie rol vooral concreet vorm in volgende twee initiatieven:
  - de organisatie van de Dag van de Wetenschap;
  - de coördinatie van kennisdeling en kennisopbouw (en verdeling van subsidies) binnen het netwerk van STEM-academies.

⁸ Dialogic (2018), "Omgevings- en netwerkanalyse van STEM-initiatieven in Vlaanderen"

⁹ Definitie 'STEM-academie', www.stem-academie.be: "STEM-academies zijn organisaties die activiteiten inrichten die aan de volgende voorwaarden voldoen: 1/ De activiteiten hebben als doel om een passie voor STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) te ontdekken en te ontwikkelen; 2/ Ze zijn interactief en hebben vaak een component vaardigheden; 3/ Ze behandelen één of meerdere STEM-thema's; 4/ Ze worden op individueel initiatief door kinderen en/of jongeren bijgewoond; 5/ Ze hebben continuïteit; 6/ Ze vinden plaats buiten de formele onderwijstijd; 7/ Ze zijn gericht op kinderen en/of jongeren tussen 5 en 18 jaar. Elke organisatie die aan deze voorwaarden voldoet, kan lid worden van het netwerk."

¹⁰ Begin 2014 ging het netwerk van start met 19 leden.

¹¹ Recent werd door de Vlaamse overheid beslist om dit portaal stop te zetten

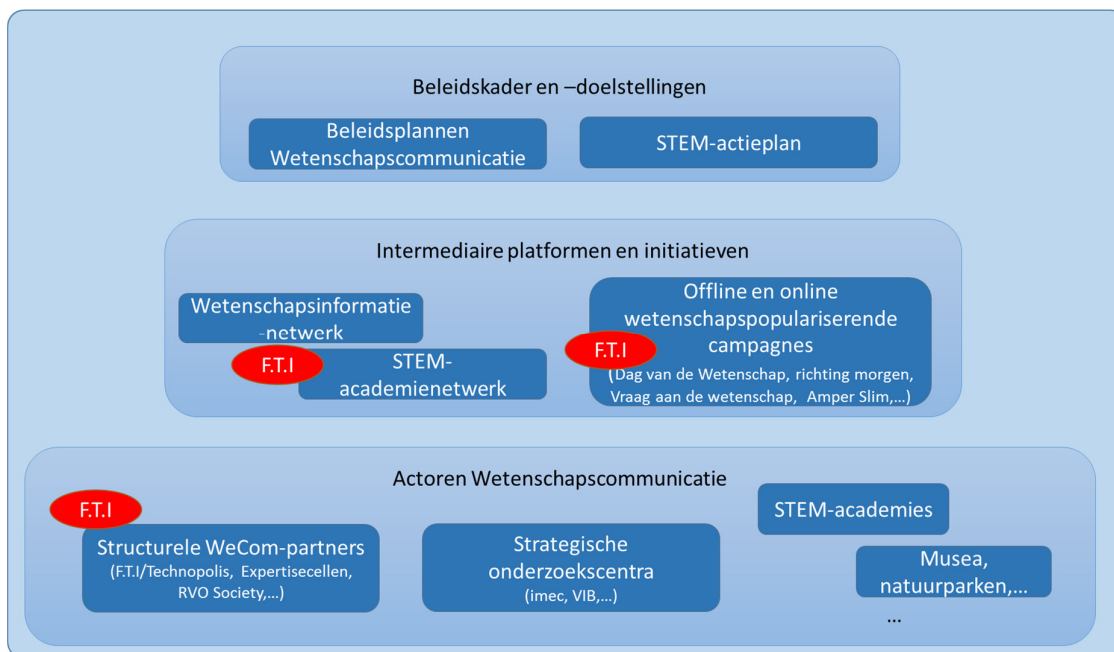
¹² www.dagvandewetenschap.be/

¹³ www.ikhebeenvraag.be

¹⁴ www.vraagvoordewetenschap.be

¹⁵ www.amperlim.be

Figuur 1: De rol(len) van F.T.I in het systeem Wetenschapscommunicatie

Bron: IDEA Consult

Evaluatie van het systeem

- ▶ Er is momenteel nog geen sprake van een volwaardig systeem Wetenschapscommunicatie in Vlaanderen, noch in hoede van de Vlaamse overheid noch in hoede van de WeCom-actoren. Hooguit kan gesproken worden van een immatuur systeem in ontwikkeling.
- ▶ Het beleidskader voor WeCom is evolutief en men is nog steeds zoekende naar de juiste doelen. Zo groeit het inzicht dat de brede en langetermijn-doelstelling van Wetenschapscommunicatie – welke onder andere, maar niet uitsluitend, STEM omvat – meer zou moeten focussen op het verhogen van wetenschappelijk bewustzijn en wetenschappelijke geletterdheid in de samenleving. STEM en WeCom moeten meer transversaal ingevuld worden dan nu het geval is en ook ingebed worden in andere wetenschappelijke disciplines zoals humane wetenschappen, geesteswetenschappen, etc. Een open debat met alle betrokken beleidsdomeinen hierover bestaat op heden echter niet, niet met de nu reeds betrokken beleidsdomeinen EWI, OV en WSE, maar evenmin met bijvoorbeeld het Beleidsdomein CJM, waar zowel in de domeinen van Cultuur, Jeugd als Media ook interessante bruggen te maken zijn naar wetenschapscommunicatie.
- ▶ Om het systeem Wetenschapscommunicatie in Vlaanderen verder te laten ontwikkelen, is er nood aan meer focus in de globale beleidsdoelstellingen en –ambities van de Vlaamse overheid, samen met continue lange termijn commitment in de beleidsondersteunende maatregelen die worden genomen om maximaal effectief te zijn. Momenteel ontbreekt het echter aan een duidelijk gefocuste WeCom-ambitie en –strategie op het niveau van de Vlaamse overheid en wordt er nog te gefragmenteerd gewerkt:
  - verschillende beleidskaders botsen: onderwijskader/WeCom-kader/STEM-kader
  - verschillende departementen werken teveel in isolatie van elkaar (EWI, O&V, WSE)
  - er is geen gemeenschappelijke financiering: elk financiert zijn acties

- ▶ Het probleem van fragmentatie situeert zich niet enkel op het niveau van het beleidskader en – doelstellingen, maar trekt zich logischerwijs ook door naar de WeCom-actoren en intermediaire initiatieven, waar ieder op zich de strategie invult vanuit zijn structuur ('strategie volgt structuur') en niet vanuit een gezamenlijke missie/visie.
- ▶ Wanneer we de groep van WeCom-actoren (inclusief STEM-academies) in Vlaanderen beschouwen, kunnen we stellen dat er een enorme verscheidenheid is.¹⁶ Sommige actoren worden structureel gesubsidieerd door de overheid en hebben wetenschapscommunicatie als hoofdtaak (zoals F.T.I), andere actoren hebben die wetenschapscommunicatie eerder als neventaak en worden daarbij al dan niet aangemoedigd door de Vlaamse overheid (bijv. middels projectsubsidies of een aanvullende bepaling in een convenant). Sommige actoren richten zich meer op educatie of meer op interactie en dialoog, werken meer met betaalde medewerkers of met vrijwilligers, zijn institutioneel ingebed of juist niet, kennen een eigen geografische schaal (van lokaal tot internationaal), richten zich op één wetenschapsgebied of op meerdere gebieden en kennen uiteenlopende doelgroepen. Deze diversiteit is een kracht, maar vraagt ook meer inspanningen om tot een coherent geheel te komen dat versterkend werkt aan de beleidsdoelstellingen en kwalitatief sterk is.
- ▶ De belangrijkste doelgroepen waarop de WeCom-actoren zich momenteel richten zijn jongeren (en het brede publiek), en daarbinnen vooral jongeren tot +-14 jaar. De meeste WeCom-actoren ageren heel sterk vanuit zichzelf (aanbodgedreven) en richten zich daarbij vooral op de meer 'gemakkelijk te bereiken' doelgroepen. Er wordt weinig bewust stilgestaan bij groepen die niet/veel moeilijker worden bereikt (meisjes, allochtonen, jongeren >14 jaar).
- ▶ Tot op heden is samenwerking tussen de WeCom-actoren (F.T.I/Technopolis, RVO Society,...) en arbeidsmarktactoren (sectororganisaties, ondernemingen, arbeidsbemiddelaars, opleidingsfondsen...) weinig voorkomend. Eenzelfde vaststelling kan ook gemaakt worden naar het onderwijsveld toe. Nochtans kunnen sterkere strategische partnerschappen met deze actoren het systeem versterken.
- ▶ In Vlaanderen wordt WeCom en het bijhorende WeCom-landschap te eng geïnterpreteerd/ingevuld, i.e. te sterk gefocust op (quasi) enkel STEM en enkel de gesubsidieerde WeCom-actoren. Hierdoor worden opportuniteiten gemist naar samenwerking, diversiteit van WeCom-activiteiten en bereik van doelgroepen toe. Dit slaat niet enkel op de WeCom-actoren zelf, maar ook op samenwerkingen met arbeidsmarkt- en onderwijsactoren. De huidige enge invulling en dominante focus op STEM moet naar de toekomst toe opengetrokken worden (andere actoren erbij betrekken, andere wetenschappelijke disciplines), om relevant te blijven.
- ▶ F.T.I is veruit de grootste en meest bekende¹⁷ WeCom-actor in Vlaanderen. F.T.I ontvangt ook jaarlijks ongeveer 1/3de van het WeCom-overheidsbudget. Met Technopolis in Mechelen beschikt F.T.I over een unieke grootschalige en permanente infrastructuur. Maar F.T.I is een structurele WeCom-actor naast verschillende andere WeCom-actoren, die complementaire waarden hebben in het systeem. Het feit dat F.T.I de grootste actor is en het enige science center is in Vlaanderen dat beschikt over een permanente en specifiek ingerichte infrastructuur met dergelijke omvang, maakt niet dat F.T.I (automatisch) de legitimatie heeft/krijgt om andere WeCom-actoren aan te sturen. De expliciete opdracht aan F.T.I om naast de eigen activiteiten ook een coördinatie-opdracht heeft naar de andere WeCom-actoren toe, zet F.T.I in een positie van tegelijk partij en rechter. Dit zorgt voor spanning en onduidelijkheid in het WeCom-landschap, alsook in de bedrijfsstrategische focus van F.T.I zelf (cfr. punctuele evaluatie F.T.I).

---

¹⁶ Zie ook "Systeemevaluatie in het kader van de evaluatie van de Expertiscellen Wetenschapscommunicatie, RVO-Society en de Vlaamse Volkssterrenwachten" (2017) en "Omgevings- en netwerkanalyse van STEM-initiatieven in Vlaanderen" (2018)

¹⁷ Cfr. resultaten bevraging WeCom die IDEA Consult in 2017 uitvoerde in het kader van de evaluatie van de WeCom-actoren RVO Society, Vlaamse Volkssterrenwachten en de Expertiscellen.

- ▶ Wat betreft de rol van doe-centra zoals Technopolis in WeCom, blijft het relevant om vanuit de overheid te investeren in een science center zoals F.T.I./Technopolis in de context van wetenschapscommunicatie. De huidige invulling van het science center beantwoordt echter niet meer aan de hedendaagse context en noden.¹⁸ Hier is dringend een nieuwe invulling nodig.
- ▶ Om echt te kunnen spreken van een volwaardig systeem, is een goed ontwikkeld intermediair niveau tussen enerzijds het beleid en anderzijds de individuele WeCom-actoren onontbeerlijk. Momenteel is dit intermediaire niveau in Vlaanderen echter onderontwikkeld en vooral operationeel van aard. Er is geen enkele partij die momenteel overkoepelende verantwoordelijkheid opneemt voor het vormgeven en verder uitbouwen van het 'systeem'. Het ontbreekt momenteel aan organiserend vermogen van het systeem zelf. Dit manifesteert zich zowel B-2-B als B-2-C:
  - B-2-B nemen de actoren vooral individueel en aanbodgericht initiatieven, zonder veel oog te hebben voor de hefboomen die samenwerking en meer afstemming kunnen meebrengen.
  - B-2-C ontbreekt het in Vlaanderen aan één duidelijk gezicht en branding van WeCom, die losse initiatieven overstijgt, ze verbindt en er zo voor zorgt dat ze versterkend op elkaar werken.
- ▶ Uit de diverse gesprekken met stakeholders komt duidelijk naar voor dat er nood is aan een meer georkestreerde aanpak en inzet van expertise om enerzijds meer focus te krijgen in de doelstellingen van samenwerking en om anderzijds maximale effectiviteit te garanderen m.b.t. het realiseren van die doelstellingen in het gefragmenteerde WeCom- en STEM-landschap. De nood reikt verder dan het louter logistiek coördineren van afstemming. Er is nood aan een platform (een 'kenniscentrum') dat fungeert als go-between tussen enerzijds de beleidsmakers en anderzijds het brede veld van wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren, waarvan F.T.I één actor is.
- ▶ Naast de nood aan een sterker kenniscentrum om de B-2-B uitwisseling te versterken, betreft een tweede vraag op intermediair niveau de ontwikkeling van een sterk inhoudelijk digitaal platform voor wetenschapspopulariserende communicatie (B-2-C). In Vlaanderen gebeuren initiatieven in dit domein momenteel op een zeer versnipperde manier en met onderbenutting van de aanwezige kennis en expertise. Het idee van een meer gecentraliseerd online WeCom-platform in Vlaanderen bestaat al langere tijd. Uit onze analyse blijkt evenwel dat enerzijds dergelijk platform opzetten (toen) niet gewenst was bij WeCom-actoren. Anderzijds wordt erop gewezen dat zo'n online platform louter een instrument is ter ondersteuning van een hoger doel en moet passen binnen de WeCom-strategie. Aangezien dit laatste in Vlaanderen nog niet helder is, kan momenteel nog weinig uitspraak gedaan worden over de relevantie noch over de juiste vorm en governance van dergelijk platform.
- ▶ Tot slot merken we op dat wanneer we kijken naar sterke ecosystemen rond WeCom in het buitenland, hier ook vaak een actief academisch netwerk is van onderzoeksgroepen en opleidingen in wetenschapscommunicatie. Dit ontbreekt op heden volledig in Vlaanderen. In Vlaanderen bestaat geen opleiding wetenschapscommunicatie of wordt geen structureel onderzoek verricht rond wetenschapscommunicatie (wat zich uit in o.a. gebrekkige data en een ontbrekende onderzoeksagenda m.b.t. WeCom). Hierdoor ontbreekt een academische onderbouw in het debat rond WeCom in Vlaanderen. Nochtans is het belangrijk om een beter begrip te krijgen over de effectiviteit van bepaalde instrumenten en maatregelen, de impact van WeCom,... , zodat beleid meer evidence-based kan vormgegeven worden.

---

¹⁸ Zie punctuele evaluatie F.T.I

Aanbevelingen

- ▶ Het huidige beleidskader voor WeCom én STEM loopt tot 2020. Beide beleidsdocumenten moeten tegen die datum vernieuwd worden. Anno 2018 bevindt de Vlaamse overheid zich dus op een scharniermoment om dit nieuwe beleidskader te beginnen voorbereiden, zodat het met de nieuwe legislatuur operationeel kan zijn. We bevelen dan ook aan om aan deze vernieuwing nu al te beginnen en de voorbereidende tijd te gebruiken om de WeCom-strategie scherp te stellen.
- ▶ Omwille van het transversale karakter van WeCom is het belangrijk dat dit transversale karakter ook wordt gereflecteerd 1/ in de structuren/werkgroepen op beleidsniveau waar het gesprek over WeCom wordt gevoerd en beleidsbeslissingen worden genomen, en 2/ in de definiëring van het veld van WeCom-actoren die de overheid actief betreft in de dialoog voor de uitvoering van het WeCom-beleid (breder dan de STEM-disciplines en breder dan de door EWI gesubsidieerde actoren).
- ▶ In de context van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen, is het belangrijk dat het nieuwe beleidskader evoluties in WeCom (bv. meer focus op wetenschappelijk en digitale geletterdheid in de brede samenleving bevorderen, STEM for all, meer aandacht voor multidisciplinaire wetenschappen, toenemend belang van sociale en humane wetenschappen) mee in rekening neemt en de strategie daarop consequent aansluit.
- ▶ Naar activiteiten toe raden we aan om WeCom-actoren te stimuleren om veel meer dan in het verleden te denken vanuit de doelgroepen die moeten bereikt worden¹⁹ (ook moeilijk te bereiken doelgroepen) en veel minder vanuit het bestaande aanbod. Vanuit dit denkkader is het ook aanbevolen om de definiëring van 'WeCom-actor' voldoende breed te zien ('structuur volgt strategie'), i.e. WeCom-actoren in alle wetenschappelijke disciplines en breder dan louter structureel door EWI gesubsidieerde WeCom-actoren.
- ▶ Het systeem Wetenschapscommunicatie is in constructie en kan doorgroeien wanneer de actoren bereid zijn zich in te schakelen in en actief bij te dragen tot het systeem, zoals zij dat nu reeds doen in het beleid. Daarvoor is er nood aan een dialoog tussen WeCom-actoren en overheid, die zich zou kunnen richten op de meerwaarde van het systeem. De Vlaamse overheid zou in deze dialoog uitdrukkelijk een leidende rol moeten opnemen en kan uitspreken welke verwachtingen zij heeft inzake het systeem.
- ▶ Wetenschapscommunicatie heeft in Vlaanderen een veel sterkere branding nodig dan nu het geval is, waarachter alle WeCom-actoren en -activiteiten zich kunnen scharen en dat duidelijke herkenbaarheid geeft aan WeCom in het algemeen en de Vlaamse wetenschap in het bijzonder. Die branding is tevens duidelijk herkenbaar voor zowel doelpublieken als potentiële partners (ondernemingen, sectorfondsen, onderwijs,...). Hoe dit moet gerealiseerd worden, moet deel uitmaken van de strategie-oefening op het niveau van de overheid.
- ▶ Veel meer dan vroeger moeten arbeidsmarktactoren betrokken worden in WeCom, omwille van hun toegevoegde waarde op verschillende vlakken (inhoudelijk, financieel) en de wederzijdse win van samenwerking. Het is daarbij belangrijk een duidelijke waardepropositie uit te werken naar deze actoren toe (*Wat hebben deze arbeidsmarktactoren zelf aan dergelijke samenwerking?*). Deze waardepropositie speelt idealiter in op belangrijke uitdagingen waar deze arbeidsmarktactoren mee kampen, zoals instroom van voldoende talent, sensibilisering bij het grote publiek rond de potentie van bepaalde technologieën en hun bijdrage tot meer duurzame ontwikkeling,... F.T.I kan hierbij een belangrijke (maar niet de enige) sleutelactor zijn, mits de nodige inspanningen geleverd worden (inclusief extra financiële inspanningen vanwege de Vlaamse overheid, cfr. punctuele evaluatie) inzake strategische beleidsontwikkeling en samenwerking, waarbij investeringen die tot doel hebben Technopolis te vernieuwen, ook gericht zijn op de realisatie van een inspirerende hub voor dergelijke actoren.

---

¹⁹ Wie deze doelgroepen juist zijn, zal afhangen van de beleidsdoelstellingen en -focus waarvoor gekozen wordt in het kader van WeCom.

- ▶ Wat betreft F.T.I bevelen we aan om de taakstelling te focussen op haar rol als WeCom-actor en de uitbating van het doe-centrum Technopolis, en F.T.I te ontlasten van haar coördinatie-opdrachten, zeker beleidsmatig. Dit met als doel F.T.I alle kansen te geven om via de ontwikkeling van een gefocuste strategische visie, beleids- en investeringsprogramma, (opnieuw) uit te groeien tot maatschappelijk relevant en toekomstgericht wetenschapscentrum, i.e. een centrum dat de veranderde kijk op en positie van wetenschap en technologie in de samenleving reflecteert en daarop inspeelt. Dit moet zich uiten in zowel een andere manier van wetenschap en technologie brengen (van louter 'verwondering voor en interesse in wetenschap en technologie an sich' naar ook 'verwondering voor en interesse voor de bijdrage van wetenschap en technologie in de samenleving en duurzame ontwikkeling'; meer inzetten op het verhogen van wetenschappelijke geletterdheid bij het brede publiek dan louter bij kinderen jonger dan 14 jaar; ook duiden van (al dan niet vermeende) gevaren die schuilen in nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen (fake news, mens en robot,...), als in een andere manier van communiceren en interageren met doelgroepen (veel meer digitaal en co-creatief), als in een andere manier van als organisatie samenwerken met andere actoren (veel meer als netwerkorganisatie opereren in plaats van 'stand-alone').
- ▶ Tot slot is het belangrijk om meer onderzoek in het domein van wetenschapscommunicatie in Vlaanderen te stimuleren, om betere inzichten te krijgen in de effectiviteit en impact van bepaalde (beleids)acties en de rol van actoren, zowel uit het WeCom veld als daarbuiten. In dat opzicht is het ook belangrijk om blijvend geconnecteerd te blijven met buitenlandse en internationale WeCom-netwerken, de evolutie van wetenschapscommunicatie als academisch vakgebied op te volgen en hieruit maximaal te leren.